

Çocukları Suça İten Nedenler ve Alınması Gereken Önlemler:

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü Görevlilerinin Görüş ve Değerlendirmeleri

HAKAN ÖNGÖREN

AHMET KATILMIŞ

Özet

Çocukların suça sürüklenmeleri, günümüz dünyasının en temel sorunlarından biridir. Bu çalışma, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğündeki görevli personelin çocukları suça iten nedenler ve alınması gereken önlemler hakkında düşüncelerinin neler olduğunu saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmamız İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünde farklı unvanlarda görevli olan ve farklı alanlarda görevli oniki katılımcıya yönelik nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çocukları suça iten nedenler de bireysel-psikolojik faktörler, çevresel faktörler ve ailesel faktörlerdir. Katılımcıların görüş ve değerlendirmeleri doğrultusunda çocukları suça iten bireysel nedenler içerisinde kişilik gelişiminin sağlıklı tamamlanmaması, çevresel faktörler içerisinde sosyo-ekonomik ortam ve statünün olumsuz etkisi ve ailesel faktörler içerisinde ise ailenin olumsuz rol model olmasının etkili

– ARASTIRMA MAKALESİ –

HAKAN ÖNGÖREN, hackahn1907@gmail.com

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Programı, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3142-8184>

AHMET KATILMIŞ, akatilmis@marmara.edu.tr

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü, Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5776-850X>

Geliş Tarihi: 22.04.2021 • Kabul Tarihi: 21.10.2021

doi: <https://doi.org/10.47646/CMD.2021.235>

olduğu anlaşılmıştır. Buna karşın ailelerin alması gereken en etkili önlemlerden birisi de ailelerin çocukla ilgi ve iletişimini iyi sağlaması hususudur. Katılımcılar ülkemizde çocukları koruma kanunları ile alakalı olarak kanuni açıdan yetersizliğin bulunmadığını belirtmiş ve de “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve “5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu” hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Aile, çocuk, kanun, psikoloji, suçlu psikolojisi

Abstract

Juvenile delinquency is one of the most fundamental problems of today’s world. This study was carried out in order to determine what the employees of the Istanbul Police Department’s Children’s Branch think about the reasons that push children to crime and the measures that need to be taken. This study was carried out by using qualitative research method for twelve participants who worked in different titles in Istanbul Police Department Child Branch Directorate. The reasons that push children to crime are also individual-psychological factors, environmental factors and familial factors. The reviews and comments of the participants, in line with the personality of the individual within the healthy development of children failure to complete the pattern causes the environmental factors, socio-economic and familial factors in the environment and the negative effects of the status of the family in a negative role model are necessary. It is the issue that families provide good communication and interest with the child. It was understood from the participants that there is no legal deficiency in our country regarding child protection laws, and that they have sufficient knowledge about the “United Nations Convention on the Rights of the Child” and “Child Protection Law No. 5395”.

Keywords: Family, child, law, psychology, criminal psychology

Giriş*

Suç olgusunun varlığı ilk çağlardan itibaren bilinmektedir. İnsanların toplu halde yaşama geçmesi ile birlikte suç oranları ve çeşitlerinde artış gözlenmiştir (Sulan, 2013, s. 1). Çocuklar ile ilgili bağlayıcı nitelikte ilk uluslararası sözleşme olan, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış 20 Kasım 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 1. maddesinde

* Bu çalışma, gerekli tüm yasal izinler alındıktan sonra İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü bünyesinde çeşitli alanlardaki görevli personelin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

belirtildiği üzere; daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır. Nicelik ve nitelik olarak çok yönlü bir kavram olan suç, bu özelliğinden dolayı farklı bilim dallarının konusu olmuştur. Türk Ceza Hukukunda suç, “*yasanın cezalandırdığı hareket*” olarak tanımlanmıştır; fakat nelerin suç olduğu veya olmadığı yer, zaman, toplumsal yapı gibi birçok değişkene bağlı olarak değişmektedir (Öter, 2005). Çocuk suçluluğu olgusu çocuk ve ergenlere özgü ayrı bir kavram olarak literatürde yerini almaktadır. On sekiz yaşından küçüklerin toplumsal norm ve değerlerden sapan davranışlar sergilemesi ve bu sapan davranışların yasalara göre suç sayılması çocuk suçluluğu olarak tanımlanmaktadır (Bağış, 2019, s. 204). Yücel (1993), “Çocuk ne doğuştan kötü ne de doğuştan iyi bir yaratıktır. O her canlı gibi değişen, çevresiyle etkileşen ve gelişen bir bireydir. İyiye de kötüye de açıktır. Sonucu belirleyen kuşkusuz eğitim ve yaşantılardır. Çocuk suçluluğu sorunu hukuksal olmaktan öte psikopedagojik ve sosyal niteliktedir” şeklinde bir yorumda bulunmuştur.

Çocuk suçluluğu dünyada çok uzun yıllardır yaşanan toplumsal bir olgu ve sorundur. 19. Yüzyıla kadar suça karışan bireylere çocuk yetişkin ayrımı yapılmaksızın aynı ceza kanunu hükümleri uygulanmıştır. 1899 yılında Chicago Illinois’de “Çocuk Mahkemesi”nin kurulmasıyla çocuk suçluluğuyla ilgili davalar bilimsel bir bakış açısıyla ele alınmaya başlanmıştır. Bu mahkemenin kurulmasında “*Hull-House Yerleşimcileri ve Kadınlar Kulübü*” önemli bir rol üstlenmiştir (Bradley, 2008).

Türkiye’de suça sürüklenen çocuklarla ilgili ilk araştırma 1931 yılında yapılmıştır (Öter, 2018, s. 741). Buna göre ülkemizdeki ilk çalışma 1931 yılında cezaevlerinde bulunan 732 suçlu çocuk üzerinde Hilmi A. Malik tarafından gerçekleştirilmiştir. Çocuk suçları ile ilgili araştırmanın geç başlamasının nedeni çocuk suçları ile ilgili istatistiklerin tutulmamasıdır (Fişek vd., 2008, s. 7-9). O zamandan günümüze çocuk suçluluğunun çözümüne yönelik nicel ve nitel araştırmalar sosyolojik, psikolojik ve hukuki boyutlarıyla geniş bir perspektiften ele alınmaya başlanmıştır (Öter, 2018, s. 741). Çopur, Ulutaşdemir ve Balsak (2015) “Çocuğu suça iten nedenler başlıca bireysel ve toplumsal olmak üzere ikiye ayrılır. Çocuğun suça yönelmesinde bireysel faktörlerin etkisi oldukça azdır. Çocuğun suçun bir parçası haline gelmesi, suç işlemesi toplum sorunlarının bir yansımasıdır. Dolayısıyla çocuk suçluluğunun çözümünde aile ve toplum temel noktadır. Çocuklar suçtan uzaklaştıkça sağlıklı, mutlu toplumlar var olacak, toplum sorunları çözüm buldukça da çocuklar suç kavramından uzaklaşacaktır” (s. 120) değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Arabacı ve Taş (2017) “Çocukluk ve ergenlik döneminde sergilenen suç davranışlarını tanımak ve önlemek için çocukları suça sürükleyen faktörlerin ve bu konuda

riskli grupların belirlenmesinde erken dönemlerde bireyin yaşamına yön verilmesi, kişiliğinin geliştirilmesi ideale ulaşması açısından farklı bir değer ve öneme sahiptir” (s. 110), şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada “Günümüzde suça yönelmiş çocukların sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Çocuklar çeşitli birçok faktörün etkisi ile suça yönelebilmekte ve çocukların suça sürüklenmesi, hukuksal sorunların yanında psikiyatrik sorunları da beraberinde getirmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların birçoğunda psikiyatrik problemlerin görülmesi, bu çocukların sıklıkla psikiyatri kliniklerinde yatışına neden olmaktadır” sonucunu paylaşmışlardır. İslamoğlu (2017) yapmış olduğu çalışmasında çocukların suça sürüklenmesinin temelinde aile, okul, akran grubu, madde bağımlılığı, erken yaşta çalışmaya başlama ve yaşanan sosyal çevre gibi etmenler olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur (s. 145). Bağış (2019) “Bireysel ve çevresel nedenler çocukların suça sürüklenmesine etki etmekte, bireysel nedenlerin tek başına belirleyiciliği bulunmamaktadır. Çevresel nedenlerin başında aile gelmektedir. Ailede başlayan sosyalleşme sürecinin sekteye uğraması, bu sürecin okul, akran grupları, çalışma yaşamı ve kitle iletişim araçlarının etkisiyle hatalı ve eksik bir şekilde devam etmesi çocukların suça yönelmesine neden olmaktadır.” (s. 203) yorumunu yapmıştır.

Bridges (1927) tarafından yapılan çalışmaya göre “çocukların suça sürüklenmesine sebep olan faktörler arasında yalnızca bireyin zihinsel ve fiziksel yapısı değil, aynı zamanda şimdiki ve geçmiş çevresi de bulunmaktadır. Erken çocuklukta karşılaşılan sağlıksız etkiler ve zor durumlar, mevcut koşullar kadar suçluluğun önemli nedensel faktörleridir. Hatta daha önemli olabilirler. Zihinsel engel, suçluluğun bir nedeni değildir, ancak güçlü bir ego içgüdü, duygusal istikrarsızlık ve okulda uygun eğitim eksikliği ile nedensel bir faktör olabilir” yorumunu yapmıştır (s. 576). Calvin ve Bierman (2017) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde geç yaşta sosyalleşen çocukların erken yaşta sosyalleşen çocuklara nazaran suça sürüklenmeleri daha yüksek ihtimal olduğu saptanmıştır. Bundan yola çıkarak çocukların suça sürüklenmesinde aile ve çevre etkisi ile çocuğun yetiştirilme tarzının önem arz ettiği görülmektedir. Dijk, Kleemans ve Eichelsheim (2019) yapmış oldukları araştırmada, daha önce suça bulaşmış ya da herhangi bir suçtan hapiste olan kişilerin, özellikle 19 yaş altındaki erkek çocukların, suça sürüklenmesi daha kolay olmakta iken kız çocuklarının erkeklere oranla daha az olduğunu saptamışlardır. Çocukların suça sürüklenmesinde ailede suça bulaşan kişilerin olumsuz rol model olmasının da çok etkili olduğunu ifade etmektedirler (s. 345-346).

Bu çalışma ile alakalı olabilecek daha önceden yapılan yerli ve yabancı çalışmalar incelenerek elde edilen genel değerlendirmelere bakıldığında

çocukların suça sürüklenmesinde ailesel, çevresel ve kişisel nedenlerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Suça sürüklenen her çocuk hakkında bir takım adli işlemler yapılmaktadır. Bu adli işlemler, İl Emniyet Müdürlüklerine bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından başlatılmaktadır. Dolayısıyla suça itilen çocuklara yönelik başlatılan adli işlemler sırasında çocuklarla ilk resmi irtibat Çocuk Şube Müdürlüğünde görevli personelce sağlanmaktadır. Bu durumdan dolayı söz konusu personelin suça itilen çocuklarla ilgili görüşlerinin oldukça önemlidir. Yapılan literatür incelemesinde, doğrudan bu konuyu ele alan bir çalışmaya ulaşılamaması sebebiyle bu araştırmada, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubede görevli personelin suça itilen çocuklarla ilgili düşünceleri temelinde genel bir durum değerlendirmesi yapılarak alandaki bilgi birikimine katkı yapmak amaçlanmaktadır. Bu çerçevede gerekli ve sıralı araştırma onayları alındıktan sonra emniyet personeli ile yapılan bu çalışma, alanda birçok ilki barındırmakta ve çocukların suça sürüklenmesi ile ilgili birtakım değerlendirmelerin yapılmasına imkân tanıyacak niteliktedir.

Amaç

Bu çalışmada, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'ndeki görevli personelin çocukları suça iten nedenler ve alınması gereken önlemler hakkında ne düşündüklerini saptamak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır:

1. Çocuk Şube Müdürlüğü görevlileri çocukları suça iten nedenler hakkında neler düşünmektedirler?
2. Çocuk Şube Müdürlüğü görevlileri çocukları suça iten nedenleri ortadan kaldırmak amacıyla yapılan faaliyetler hakkında neler düşünmektedirler?
3. Çocuk Şube Müdürlüğü görevlileri çocukları suça iten nedenleri ortadan kaldırmak için yapılması gerekenlere ilişkin neler düşünmektedirler?
4. Çocuk Şube Müdürlüğü görevlilerinin “Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve “5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu” hakkındaki farkındalıkları nasıldır?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yönteminin ilkelerine uygun olarak tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemi olgu ve düşüncelerin bütüncül bir bakışla derinlemesine analiz edilmek istendiği zaman tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada çocukları suça sürükleyen nedenleri ve çocukların suça sürüklenmesini önlemek için alınması gereken önlemlerin derinlemesine analiz edilmesi amaçlandığı için nitel yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü Görevlileri oluşturmaktadır. Kamu güvenliğinden sorumlu kolluk kuvveti mensuplarının kişi ve unvan sayısı bakımından ifşa edilmesinde olası güvenlik zaafiyeti oluşturmasının önüne geçmek için 2020 yılı içerisinde amir, memur ve diğer hizmet sınıflarında (psikolog, sosyolog ve sosyal hizmet uzmanı) 100-200 personelin İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü kadrosunda görev yapmakta olduğu bilgisi bizlerle paylaşılmıştır. Çalışma grubu maksimum çeşitleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışma grubunun cinsiyet, lisans eğitiminde okunan bölüm, eğitim düzeyi ve görev süresi bakımından çeşitlilik göstermesine dikkat edilmiştir. Araştırma çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgiler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler (İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü-2020)

Kişi	Kod	Kadın Erkek	Yaş Aralığı	Eğitim Durumu	Mezun Olunan Bölüm	Meslek Yılı	Şubedeki Görev Unvanı	Şubedeki Görev Süresi
1.	KG1	Kadın	36-46	Doktora	Psikoloji	16-20	Psikolog	6-8 yıl
2.	KG2	Kadın	36-46	Y. Lisans	Psikoloji	11-15	Psikolog	0-2 yıl
3.	KG3	Kadın	36-46	Lisans	İşletme	11-15	Polis Memuru	+ 12 yıl
4.	KG4	Kadın	27-35	Lisans	Sosyal Hizmetler	5-10	Sos. Hiz. Uzmanı	9-11 yıl
5.	KG5	Kadın	18-21	Lisans	Çocuk Gelişimi	0-4	Çocuk Gelişimcisi	0-2 yıl
6.	EG1	Erkek	36-46	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	11-15	Polis Memuru	+ 12 yıl
7.	EG2	Erkek	27-35	Lisans	İşletme	16-20	Amir	3-5 yıl
8.	EG3	Erkek	27-35	Lisans	Güvenlik Bilimleri	5-10	Polis Memuru	3-5 yıl
9.	EG4	Erkek	27-35	Lisans	Sınıf Öğretmenliği	5-10	Polis Memuru	6-8 yıl
10.	EG5	Erkek	27-35	Lisans	İşletme	0-4	Amir	0-2 yıl
11.	EG6	Erkek	27-35	Lisans	Uluslararası İlişkiler	0-4	Amir	0-2 yıl
12.	EG7	Erkek	22-26	Önlisans	PMYO	5-10	Polis Memuru	0-2 yıl

Çalışma grubu 5'i kadın 7'si erkek olmak üzere toplam 12 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 22 yaş ile 46 yaş ve meslekî kıdemleri ise 1 yıl ile 20 yıl arasında değişmektedir. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubedeki görev süreleri iki katılımcının 12 yıldan fazla iken diğer katılımcıların görev süreleri ise 1 yıl ile 11 yıl arasında değişmektedir. Katılımcılardan 1'i Doktora, 1'i Yüksek lisans, 1'i Önlisans ve 9'u ise Lisans mezunudur. Katılımcıların lisans eğitimlerini 8 farklı alanda yaptıkları görülmektedir (Tablo 1).

Veri Toplama ve Analiz

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesinde uzman görüşünden faydalanılmıştır. Araştırma verilerini toplamak için katılımcılarla yapılacak olan görüşmenin yüz-yüze gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Çin'in Wuhan kentinden başlayan ve kısa sürede bütün dünyayı etkisi altına alan, ayrıca Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, 2020) tarafından da *Pandemi* olarak kabul edilen *Covid-19* salgını nedeniyle ilgili kurumun almış olduğu salgın tedbirlerinden dolayı yüz yüze görüşme gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara e-posta ve fax kanalıyla iletilmiş, katılımcılara telefon veya çevrimiçi kanallar aracılığı ile formda yer alan sorularla ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Araştırma soruları şu şekildedir;

1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hakkında bildikleriniz nelerdir?
2. Çocukları suça iten nedenlerden bireysel faktörler hakkındaki düşünceniz nedir?
3. Çocukları suça iten nedenlerden çevresel faktörler hakkındaki düşünceniz nedir?
4. Çocukları suça iten nedenlerden ailesel faktörler hakkındaki düşünceniz nedir?
5. Çocukları suça iten nedenler karşısında alınması gereken önlemlerden yasal düzenlemeler yeterli midir?
6. Çocukları suça iten nedenler karşısında alınması gereken önlemlerden ailelerin alabileceği önlemler hakkındaki düşünceniz nedir?
7. Çocukları suça iten nedenler karşısında alınması gereken önlemlerden Milli Eğitim Bakanlığının alabileceği önlemler hakkındaki düşünceniz nedir?

8. Çocukları suça iten nedenler karşısında alınması gereken önlemlerden Emniyet Genel Müdürlüğünün alabileceği önlemler hakkındaki düşünceniz nedir?

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, söylem analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu çerçevede öncelikli olarak katılımcılardan gelen metinler derinlemesine incelenmiş, daha sonra benzer ve farklı yönler kıstas alınarak kategorilere ulaşılmıştır. Analiz birimi olarak ortak cevaplar ve kelime öbekleri seçilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme metinleri okunarak analiz birimleri cevap veren katılımcı karşılığında kategori oluşturulmuştur. Her bir görüşme metni arasında sistematik olarak kategori oluşturulduktan sonra, katılımcıların görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmek amacıyla yine görüşme metinleri arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Benzer ve farklı kategoriler bir araya getirilerek sınıflandırma yapılmış, kategorilerden de temalara ve verilerdeki örüntülere ulaşılmıştır. Araştırma bulgularının toplanan verilere dayalı olarak ortaya çıktığını göstermek ve katılımcıların görüşlerini betimlemek amacıyla görüşme metinlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Kategoriler ve kategorilere temel oluşturan katılımcı görüşleri dışardan bir göz olarak başka bir araştırmacının görüşüne sunularak araştırmanın güvenilirliği güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında bulguların verilisinde katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılarda katılımcıların Tablo 1’de verilen kod isimleri kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan bulgular aşağıda araştırma amaçlarına göre sınıflandırılarak verilmiştir.

Çocukları Suça İten Nedenlere Yönelik Bulgular:

Araştırmada çocukları suça iten nedenlerin ne olduğunu saptamak amacıyla katılımcılara “Çocuklar hangi nedenlerden dolayı suça sürüklenmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru kapsamında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle katılımcıların bireysel-psikolojik, çevresel ve ailesel faktörlerden dolayı çocukların suç işlediğini düşündükleri görülmüştür. Ayrıca ortaya çıkan bu üç temel faktör kapsamında dile getirilen görüşlerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan alt boyutlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 2. Çocukları Suça İten Bireysel-Psikolojik Faktörler

Boyut	Katılımcılar
Kişilik gelişiminin sağlıklı tamamlanmaması	KG2, KG3, KG5, EG1, EG5, EG6, EG7
Genetik sorunlar	KG1, KG2, KG4, KG5, EG1, EG2,
Kendini kabul ettirme ve ispatlama arzusu	KG3, EG3, EG5, EG6, EG7,
Suç işlemeye meyilli olmak	KG2, KG5, EG5, EG6
Fiziksel ve ruhsal problemler	KG4, KG5, EG4
Öz denetim yetersizliği	KG2, EG5, EG7
Alkol ve madde kullanımına bağlı nedenler	KG5, EG1
Kimlik arayışı	KG2

Katılımcı görüşlerinin analiz edilmesi neticesinde çocukları suça iten bireysel-psikolojik faktörler yukarıdaki tabloda sıralanmış olup tespit edilen boyutlar Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre katılımcıların çocukların kişilik gelişiminin sağlıklı tamamlanmaması, genetik sorunlar, kendini kabul ettirme ve ispatlama arzusu, suç işlemeye meyilli olmak, fiziksel ve ruhsal sorunlar, öz denetim yetersizliği, alkol ve madde kullanımına bağlı nedenler, kimlik arayışından dolayı çocukların suça itildiği ile ilgili görüş ifade ettikleri saptanmıştır. Bu kapsamdaki katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

KG1: Çocuk basitçe davranışının anlamını ve sonuçlarını kavrayamayıp dürtüsel hareket etmiş olabilir. Çocuğun dürtüsellik düzeyi de her zaman ailenin verdiği eğitim veya ailenin özelliklerinden kaynaklanmıyor olabilir. Çocukta doğuştan gelen bir takım psikiyatrik bozukluklar da suç davranışı sergilemelerinde rol oynayabilmektedir. Örneğin hiperaktivite ve dikkat eksikliği bulunan çocuklar hem dürtüsel hem de duygularıyla kolaylıkla başa çıkamayabilir ve saldırgan davranışlar sergileyebilirler.

KG2: Kişilik özellikleri, tutum, eğilim, ilgi ve hobileri, özentî, yanlış model seçimi, mizaç, karakteristik yatkınlık, yanlış bilgi kaynaklarından beslenme, öngörü eksikliği, değersizlik hissi, ait olma ihtiyacı ve kimlik arayışı, kimlik karmaşası, nörokimyasal etkenler, düşük benlik algısı, yetersiz öz denetim, sınırların yeterince öğrenilmemiş olması.

KG4: Çocuğun yapısı, karakteri, madde kullanımı, genetik faktörler, zekâ, ruhsal ve fiziksel özellikler, gibi birçok faktör etkili olmaktadır.

KG5: ...genetik faktörler, alkol ve madde bağımlılığı çocukları suça iten önemli faktörlerdir.

EG1: ...bedensel – ruhsal hastalıklar, alkol ve madde bağımlılığı çocukları suça iten önemli faktörlerdir.

EG2: *Kural olarak çocuklar suç işlemez suça yönlendirilirler bunun da çevresel faktörlerden kaynaklı olabileceğini çok çok azının genetik nedeniyle suça itildiği düşüncesindeyim.*

Araştırmada katılımcıların çocukları suça iten çevresel faktörler kapsamında ele alınan görüşlerinin analiz edilmesiyle ortaya çıkan boyutlar Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Çocukları Suça İten Nedenlerden Çevresel Faktörler

Boyutlar	Katılımcılar
Sosyo-ekonomik ortam ve statünün olumsuz etkisi	KG2, KG4, KG5, EG1, EG3, EG4, EG5, EG7
Suçta açık ortamların varlığından dolayı suça teşvik	KG1, KG3, EG2, EG3, EG4, EG7
Akran-grup zorbalığı	KG2, KG3, EG3, EG4, EG5, EG7,
Çocuğa yönelik yetersiz rehberlik	KG2, KG5, EG1, EG5, EG6
Göç nedeni ile çevreden kaynaklı oluşan dışlanmışlık hissi	KG5, EG1, EG5, EG6
Azınlık-suç gruplarında bulunma	KG1, KG2, KG3, EG3
Sosyal-görsel medya paylaşım ve içeriklerin olumsuz etkisi	KG3, EG5, EG6
Kolay yoldan menfaat sağlayan kişilerin varlığı	KG2, EG6
Cinsel istismara maruz kalma	KG1, EG2

Tablo 3'te de görülebileceği gibi katılımcıların çocukları suça iten çevresel faktörler olarak “suçta açık ortamların varlığı ve suça teşvik”, “sosyo-ekonomik ortam ve statünün olumsuz etkisi”, “akran-grup zorbalığının varlığı”nı yoğun bir biçimde vurguladıkları görülmektedir. Bunun yanında “çocuğa yönelik yetersiz rehberlik”, “çocuklarda göç nedeni ile çevreden kaynaklı oluşan dışlanmışlık hissi”, “sosyal medya paylaşımlarının olumsuz etkisi” ve “kolay yoldan menfaat sağlayan kişilerin varlığı” da çocukları suça iten diğer çevresel sorunlar olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamdaki katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

KG3: *Çocukları suça iten çevresel etkenler arasında kötü arkadaş ortamı ve sosyal medyalardan yapılan paylaşımlar, ayrıca girmiş olduğu ortamda üstünlük sağlamayı suç işleyerek yapabilecekleri kanaatidir.*

KG1: *...yaşadığı çevre, azınlık gruplar arasında olup olmadığı, özellikle suça teşvik edilip edilmediği, yetişkinler tarafından işlenen bir suça zorla dâhil edilip*

edilmediği, daha önce travmatik bir olaya maruz kalıp kalmadığı önemli faktörler arasındadır.

- EG2: Çocuğun nasıl bir ortamda yetiştiği, hangi tür sosyal çevreden insanlarla arkadaşlık ettiği, etkileşimde bulunan sosyal çevrenin ekonomik, sosyal ve ruhsal durumu çocuğu suçta iten nedenler arasındadır.
- EG3: Yaşam alanı içerisinde uyuşturucu ve madde kullanımı suçu yoğun bir şekilde işleniyorsa bu bölgede yaşayan çocuklar da bu suç tipine sürüklenmektedirler. Yine çocuğun bedenini ve karşı cinsi tanımaya çalışmasıyla da cinsel konulu suç tiplerine sürüklendiklerini görmekteyiz. Dolayısıyla çocukları suçta büyük çoğunlukla çevresel faktörler sürüklemektedir diyebiliriz.
- EG7: Çocuğun arkadaş ortamında söz sahibi olmak, çevresine, ailesine kendini kabul ettirmek adına olumsuz örnek içeren olaylardan dolayı suçta sürüklendiği kamsındayım.
- EG4: Suça sürüklenen çocuklarda çevresel faktörler oldukça etkilidir. Çocukların maddi açıdan düşük geliri, toplumda varoş mahalleler diye tabir edilen yerlerde oturmaları birçok suçu da kendi yaşadıkları çevrede görmelerine sebep olmaktadır. Genelde mahallede kendisinden yaşça büyük şüpheli şahıslar tarafından kullanılabilirler gibi, o şüpheli şahısları örnek alarak da suçta karışabilirler.

Araştırmada katılımcıların çocukların ailesel nedenlerden dolayı suçta itildiğini vurgulayan görüşler de dile getirdikleri görülmüştür. Bu kapsamda dile getirilen katılımcı görüşlerinin analiz edilmesiyle tespit edilen çocukları suçta iten ailesel nedenler Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Çocukları Suça İten Nedenlerden Ailesel Faktörler

Boyut	Katılımcılar
Ailenin olumsuz rol model olması	KG2, KG4, KG5, EG1, EG2, EG3, EG4, EG5, EG6
Ailenin çocuğa gerekli duyarlılığı göstermemesi	KG2, KG3, KG4, EG1, EG2, EG4, EG6
Ailenin eğitim düzeyinin düşük olması	KG1, KG2, KG4, KG5, EG4, EG7
Ailenin sosyo-ekonomik yapısı	KG1, KG5, EG1, EG2, EG4, EG5
Aile içi iletişimsizlik	KG4, KG5, EG1, EG4, EG6
Aile içinde suçta bulaşmış birinin varlığı	KG4, EG2, EG3, EG5, EG6
Aile içi değersiz görülme ve sevilmemelik hissi	KG2, KG4
Ailenin yaşam tarzının olumsuz etkisi	KG1, KG4
Aile içi şiddetin varlığı	KG1, EG6

Ensest ilişkinin yaşanması	KG1
Ailenin çocuktan ekonomik beklentisinin olması	KG2
Ailedeki birey sayısının fazla olması	EG4
Ailede otoriter bir babanın var olması	EG5

Katılımcıların, çocukları suçta iten aile kaynaklı 13 nedeni vurguladıkları görülmüştür (Tablo 4). Bu kapsamda katılımcılar yoğun bir biçimde, ailenin çocuğa olumsuz rol model olmasını, ailenin çocuğa gerekli duyarlılığı göstermemesini, ailenin eğitim düzeyinin düşüklüğünü, ailenin sosyo-ekonomik yapısının, aile içi iletişimsizliğin ve aile içinde suça bulaşmış birinin varlığının çocukların suça itilmesinde etkili olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Bu nedenlerin yanında katılımcıların, aile içi değersiz görülme ve sevilmemelik hissi, ailenin yaşam tarzının olumsuz etkisi, aile içi şiddet, ensest ilişkinin yaşanması, ailenin çocuktan yüksek ekonomik beklentisi, ailedeki birey sayısının fazlalığı ve ailede otoriter bir babanın olmasını çocukları suça iten diğer ailesel faktörler olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Bu saptamaların yapılmasına neden olan katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

KG2: Ailenin eğitimsiz olması, çocuk için olumsuz rol model olma, ailede suça karışmış ya da cezaevinde olan ebeveynin olması, çocuğun eğitim hakkını ihmal, yetersiz şefkat gibi sorunlar önemli unsurlardır.

KG4: Çocuğun yetiştiği aile ortamı, parçalanmış aile, sevgisizlik ve ilgisizlik, yanlış eğitim, aile içi iletişim, ailedeki bireylerin suç geçmişi, anne baba tutumları da çocukların suça sürüklenmesinde pay sahibi olmaktadır.

KG5: ... Çocuğun yetiştiği aile yapısı, aile düzensizliği ve anne-baba ilişkisi, çocuğun ve ailenin içinde yaşadığı toplumsal ortam ve yaşam koşulları gibi etkenler çocuğu suça iten etkenler arasında gözükabilir.

EG1: Çocuğun yetiştiği aile yapısı, aile düzensizliği ve anne ve baba ilişkisi, çocuğun ve ailenin içinde yaşadığı toplumsal ortam ve yaşam koşulları gibi etkenler çocuğu suça iten nedenler arasındadır.

EG2: Çocuğun aile ile kötü olan bağları, aile ile olan iletişimsizlik, ailenin kendi içerisinde bozulmuş olan ruhsal durumu, ailenin ekonomik durumu, ailenin eğitim durumu, aile birey sayısı gibi etkenler çocuğu suça iten nedenler arasında önemli yere sahiptir.

EG3: Hırsızlık suçu işleyen aile bireyleri önce çocuklarını kamufle olmak için kullanmakta, çocuk belli bir yaşa geldiğinde ise onu bu suça yönlendirmekte, özellikle hırsızlık gibi mala zarar verme suçlarında çocuk kişiye doğrudan zarar

vermediğinden buna kolay alışarak bunu yaşamının olağan rutininin bir parçası olarak gördüğü düşünceyim.

EG4: Bir çocuğun doğumundan yetişmesine, toplumda yer etmesine kadar her anına şahitlik eden ailedir. Aile bir toplumun temelidir. Bir ailede suça bulaşan biri var ise ve çocuk buna şahitlik ediyorsa, o çocuğun suça itilme ihtimali daha yüksektir. Aile ayna gibidir, çocuk anne ve babasından gördüğü şekliyle kendi kişisel gelişimini tamamlar.

EG5: Özellikle genç yaşta anne baba olanların yani çocukların çocuklarının olması, durumu tetikleyen önemli faktörlerden biridir. Parçalanmış aile yapıları, maddi yetersizlikler veya doğrudan ailenin suçlu tipler olması ve çocukları bu yola kanalize etmeleri durumları da söz konusudur.

EG6: Ailedeki zayıf iletişim ve ilgisizlik ve aile fertlerinin madde bağımlılığı çocukları olumsuz etkileyebilir. Ebeveynlerin çocuklara veya birbirlerine karşı olan davranış şekilleri, parçalanmış ailelerde görülen problemler, ebeveynlerin veya diğer aile fertlerinin kriminal geçmişleri ve bu eylemlerine devam etmeleri çocukları suça iten nedenlerden olabilmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlemek amacıyla yapılan faaliyetlere yönelik bulgular:

Araştırmada çocukların suça sürüklenmesini önlemek amacıyla yapılan faaliyetler, yasal düzenlemeler ve kurum görevlilerine verilen hizmet içi eğitimler boyutlarında ele alınmıştır. Bu çerçevede araştırmada çocukların suça bulaşmasını veya suça sürüklenmesini önlemek için icra edilen mevcut yasal düzenlemeler hakkında katılımcıların ne düşündüklerine ilişkin de veriler toplanmıştır. Bu verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan boyutlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların Suça Sürüklenmesini Önlemek Amacıyla Yapılan Mevcut Yasal Düzenlemeler ve İlgili Mevzuat Yeterliliği

Boyut	Katılımcılar
Yasal düzenlemeler ve ilgili mevzuat yeterlidir.	KG1, KG3, KG4, KG5, EG1, EG7
Yasal düzenlemeler ve ilgili mevzuat yeterlidir, fakat aile ve çevre yasayı korumalı ve yasaya uymalıdır.	KG4, EG4
Yasal önlemler ve ilgili mevzuat yeterlidir, fakat caydırıcılığı artırılmalı ve güncellenmelidir.	EG2
Yasal önlemler ve ilgili mevzuat yeterlidir, fakat tutuksuz yargılama ve adli kontrol konusu üzerinde çalışılmalıdır.	EG3
Yasal düzenlemeler ve ilgili mevzuat yetersizdir.	KG2, EG5, EG6

Tablo 5’te verilen verileri incelediğimiz zaman katılımcıların önemli bir kısmının mevcut yasal düzenlemeler ve ilgili mevzuatı yeterli gördüğünü, bunun yanında uygulamada bazı sorunların olduğu yönünde görüş ifade ettikleri saptanmıştır. Bu kapsamda katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

EG3: Kanun koyucu çocuk suç işlemez suça sürüklenir demektedir. Çocukların suç ile tanışabileceği alanlarda kolluk mevzuata uygunluk denetimleri yapabilmektedir, mevzuatımız buna yeterlidir. Ayrıca çocuğun suçun mağduru olması durumunda Türk Ceza Kanununda geçen suç tiplerinin çocuklara karşı işlenmesi halinde artırıcı sebep sayarak artırıcı oranda müeyyide uygulanacağı belirlenmiştir ancak caydırıcılık ne derecede başarılıdır tartışılır. Her durumda mevzuatı sürekli değişen, gelişen yaşla birlikte güncellemek gerektiği düşüncesindeyim.

Katılımcı EG3’ten verilen doğrudan alıntıyı incelediğimiz zaman katılımcının çocukların suça sürüklenmesini önlemek amacıyla var olan yasal düzenlemeleri yeterli gördüğünü fakat ilgili yasal düzenlemelerinin caydırıcılığı konusunun ise tartışmaya açık olduğunu düşündüğü ifade edilebilir. Yasal düzenlemeleri yeterli gören diğer bir katılımcı olan KG1 ise düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

KG1: Çocuğu suça iten nedenler Türk Ceza Kanunu’nda çocuğa karşı işlenen suçlar olarak ele alındığında yasal düzenlemeler yeterli görünmektedir. Elbette teknolojinin gelişimi, toplumsal değişimlerle beraber nelerin suç kabul edilebileceği, nelerin edilmeyeceği zaman içinde değişiklik gösterebilir. Yasal düzenlemelerde bir değişiklik gerektiğinde bunlarla ilgili çalışmalar zaman almaktadır. Yeni bir yasal düzenlemenin olması için, yasalarda karşılık bulamayan bir durumun ortaya çıkması, bunun defalarca ortaya çıkması, görünür hale gelmesi, üniversitelerde konuşulur olması, üzerine yayın yapılması ve açığa çıkartılması gerekmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlemek amacıyla icra edilen yasal düzenlemelerin amacına ulaşabilmesi için söz konusu yasal düzenlemeler kapsamında icra edilecek işlemlerin suça bulaşan çocuk ve ailesine çok iyi anlatılmasının gerekli olduğu görüşünü vurgulayan katılımcı EG4 düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

EG4: Suça sürüklenen çocukların karıştıkları ilk suçta kendisi ve ailesinin yeterince bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çocuklarda tutuklama en son çare olarak öngörülmüş bir tedbirdir. Dolayısıyla bir defa suça karışan çocuk, savcılık aşamasında serbest kaldığı takdirde “beraat ettim, bana bir şey olmuyormuş” şeklinde düşünebiliyor. Bu da çocuğun daha çok suça itilmesine, suç olan konunun ciddiyetinin çocuk tarafından anlaşılmadığına, çocuğun birden çok defa suça itilmesine, çocuğun polis-adliye-aile üçgeninde dönüp

durmasına sebep olabiliyor. Bu sebeple tutuksuz yargılanmak üzere serbest kalan suçta sürüklenen çocuklara uygun bir ortamda, anlaşılır bir dilde ailesi ile birlikte yargılamanın devam ettiği, bu suçtan dolayı ileride ceza alabileceği, bu eylemin bir suç olduğu ve şakaya gelmediği, suçtan ve suçludan uzak durması gerektiği anlatılırsa çocuğun sonrasında işlemesi muhtemel suçların önüne geçilmesi sağlanacaktır.

Çocukların suça bulaşmasını önlemek amacıyla uygulanan mevcut yasal düzenlemeleri yeterli gören katılımcılardan

KG3: *“Kanun ile belirtilen yasal düzenlemelerin yeterli olduğunu düşünüyorum”*

KG4: *“Yasal düzenlemeler yeterlidir fakat aile ve çevre yasayı korumalı ve yasaya uymalıdır”*

KG5: *“Yeterli olduğunu düşünüyorum”*

EG1: *“Yasal önlemler yeterlidir fakat caydırıcılığı arttırılmalı ve güncellenmelidir”*

EG2: *“Yasal önlemler yeterlidir fakat tutuksuz yargılama ve adli kontrol konusu üzerinde çalışılmalıdır”*

EG5: *“Yeterli değildir ve daha kapsamlı düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır”*

EG7: *“Kanun ile belirtilen yasal düzenlemelerin yeterli olduğunu savunmaktayım”*

şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan KG2, EG5 ve EG6 mevcut yasal düzenlemelerin çocukların suça bulaşmasını önlemede yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda Katılımcılardan EG6 *“Daha kapsamlı ve caydırıcı olabilecek şekilde düzenlemeler gereklidir. Mevcut haliyle yeterli değildir.”* ifadesini kullanmıştır. Katılımcı KG2 ise düşüncelerini *“Yasal düzenlemeler yetersiz görünmektedir.”* biçiminde açıklar iken EG5 *“Yasal düzenlemeleri yeterli görmüyorum.”* diyerek düşüncelerini açıklamıştır. Bu doğrudan verilen alıntılardan da anlaşılabilceği gibi mevcut yasal düzenlemeleri yeterli görmeyen katılımcılar bu düşüncelerinin nedenini ifade etmekten imtina etmişlerdir.

Araştırmada katılımcılara yaptıkları görevle ilgili hizmet içi ne tür eğitim faaliyetleri düzenlendiğini saptamak amacıyla *“Kurumunuzda çocukları suça iten nedenler karşısında alınması gerekenler ile alakalı hizmet içi eğitimler düzenlenmekte midir? Bu faaliyetlerle ilgili ne düşünüyorsunuz?”* sorusu yöneltildi. Bu soru kapsamında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubede görevli personele yapmış oldukları görev kapsamında ciddi anlamda eğitim faaliyetleri düzenlendiği ve bu faaliyetlerin katılımcılar tarafından faydalı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespitlerin yapılmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

- KG1:** Kurumumuzda çocukları suça iten nedenler, çocuk ihmali ve istismarı, çocuk gelişimi, çocukla adli görüşme ve iletişim, pedofili, çocuğa karşı işlenen suçlarla ilgili soruşturma, okul polisi eğitimi gibi çeşitli eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerle ilgili bilgiyi Eğitim Şube Müdürlüğünden detaylı olarak almanız mümkün olabilir. Yılda birkaç kez hizmet içi eğitim düzenlenmektedir. Bunun dışında kurum içinde çocuk polisleri psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimciler tarafından sürekli desteklenmektedir. Çocuk polisleri de destek isteme konusunda kolayca iletişim kurabilmektedirler. Eğitimler faydalı olmakla beraber, sadece çocuk polisi için değil, çocukla karşılaşma ihtimali bulunan diğer polislere de verilmektedir. Bu eğitimler aracılığı ile hem bilgi alışverişi olmakta hem de diğer birimler arasında iletişim kurma kolaylaşmaktadır.
- KG2:** Düzenlenmektedir faydalı olmaktadır. Bu eğitimler toplumdaki her bireye ulaşacak şekilde arttırılarak paylaşılmalıdır. Akademik birlikler oluşturularak ve bakanlıkların hep birlikte yürütebileceği uygulanabilir pratik projeler üretilmelidir. Anneler, 0-7 yaş arası çocuğu olanlar çocukla güven bağı, koşulsuz sevgi, ahlaki eğitim konusunda sağlık ocakları ve milli eğitim kuruluşlarıncı birer birer ziyaret edilmeli ve bu konular annelere anlatılmalıdır.
- KG3:** İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğümüz kadrosunda görev yapan personele, İlçe Çocuk Büro Amirliği personeline ve genel hizmet dâhil birçok farklı birimden görev yapan personele değişik zaman aralıklarında ve tarihlerinde hizmet içi eğitimler verilmektedir.
- KG4:** Kurumumuzda çocukla iletişim, aile içi iletişim, aile içi şiddet, çocuğun gelişim dönemleri, çocuk ve ergen psikolojisi, ana-baba yükümlülükleri, cinsel istismar, fiziksel istismar, ihmal, mağdur-korunmaya muhtaç- suça sürüklenen çocuklar, uyuşturucu madde bağımlılığı, siber suçlar ve bu suçlardan çocukların korunması gibi konularda hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Faydalı olduğum düşünüyorum.
- EG2:** Personelimize konu ile ilgili olarak yıl içerisinde uyuşturucu ile mücadele, ergen psikolojisi, etkili iletişim yöntemleri, cinsel istismar, çalışan çalıştırılan çocuklar, sokakta yaşayan çocuklar, aile içi şiddet, mağdur çocuklarla iletişim, mağdur ve suça sürüklenen çocuklara yaklaşım yöntemleri gibi konularda hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Yapılan eğitimlerin pratikte etkili olduğunu düşünüyorum.
- EG3:** İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğümüz kadrosunda görev yapan personele, İlçe Çocuk Büro Amirliği personeline ve genel hizmet dâhil birçok farklı birimden görev yapan personele değişik zaman aralıklarında ve tarihlerde hizmet içi eğitimler gerçekleştirilerek personelde farkındalık oluşturduğu uygulamada da gözlemlenmektedir.
- EG4:** Çocuk Şube Müdürlüğümüzde çocukları ilgilendiren hizmet içi eğitim ve kurslar yapılmaktadır. Faydalı olduğunu düşünüyorum.

EG5: *Evet düzenlenmektedir ve faydalı olduğunu düşünmekteyim. Yeterince kapsamlı hizmetçi eğitimlerin verildiğini düşünüyorum. Ayrıca çocuk ile çalışan kurumlar personelinin akademik anlamda donanımlı olmasında fayda olacağını düşünüyorum. Çünkü çocuk konusu önemli ve çocuğa karşı alınan önlem ve tedbirlerin daha bilimsel bir düzlemde yapılması, ülkemiz ve geleceğimiz için ciddi bir önceliktir.*

EG6: *Çocuk polisliği özelinde hizmet içi eğitimler yeterli derece düzenlenmektedir. Eğitimlerin faydalı olduğunu düşünüyorum.*

EG7: *Hizmet içi eğitimlerle bu hususlarda farkındalık oluşturulabilir.*

Katılımcılardan KG5 ve EG1 kurumlarında düzenlenen eğitim faaliyetleri ile ilgili soruya “Kurumuzda çeşitli eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerle ilgili detaylı bilgileri eğitim şube müdürlüğünden alabilirsiniz.” diyerek açıklamışlardır. Her ne kadar detay vermeden açıklanan bu cevaptan yola çıkarak ilgili eğitim faaliyetlerinin Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda verilen doğrudan alıntılardan yola çıkarak, çocuk şubede görevli personele çocuk polisliği özelinde hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlendiği ve söz konusu bu faaliyetlerin personelin farkındalığının yükselmesine katkı sağladığı ve görevlerini ifa etmelerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlemek için yapılması gerekenlere yönelik bulgular:

Araştırmada katılımcıların çocukları suça iten nedenleri ortadan kaldırmak için yapılması gerekenler konusunda ne düşündüklerine ilişkin veriler de toplanmıştır. Bu kapsamda elde edilen verilerin analiz edilmesiyle katılımcıların alınması gereken önlemleri aileyi merkeze alarak açıkladıkları görülmüştür. Bunun yanında katılımcılara çocukları suça iten nedenler karşısında Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler (araştırma tarihindeki adıyla Sosyal Politikalar) Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü uhdesinde yapılması gerekenlere ilişkin ne düşündükleri de sorulmuştur. Fakat katılımcılar bu sorulara cevap vermek istemediklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 6. Çocukların Suça Sürüklenmesini Önlemede Aileye Düşen Sorumluluklar

Önlemler	Katılımcılar
Aileler çocukla ilgi ve iletişimini iyi yönde geliştirmelidir.	KG4, KG5, EG1, EG2, EG3, EG4, EG6
Aileler çocuğa iyi ve doğru bir eğitim vermelidir.	KG2, KG5, EG1, EG2, EG4, EG5, EG6
Aileler çocuğa sevgi, saygı göstermelidir.	KG4, EG2, EG3, EG4, EG5, EG6
Aileler çocuğu dışardan gelebilecek tehlikelere karşı korumalıdır.	KG1, KG5, EG3, EG4, EG5, EG6
Aileler çocuğu sıkıyarak çocuğu ve sosyal çevresini sürekli kontrol etmelidir.	KG3, EG3, EG5, EG6, EG7
Aileler çocuğa karşı olumsuz rol model olmaktan kaçınmalıdır.	KG1, EG1
Aileler çocuğun sosyalleşmesini sağlamalıdır.	EG1, KG5
Ebeveynler yetersiz olduklarında devlet/uzman desteğine başvurmalıdır.	KG2
Ebeveynlerin kendi geçmiş yaşamlarını çocuklarına dayatmamaları gerekir.	EG2

Tablo 6'dan da anlaşıldığı gibi katılımcıların "ailelerin çocuklarıyla iyi bir iletişim kurması ve onunla ilgilenmesi, çocuğa iyi ve doğru bir eğitim vermesi, çocuğa saygı, sevgi göstermeli, çocuğu dışardan gelebilecek tehlikelere karşı koruması, çocuğun sosyal çevresini kontrol etmesi, çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlaması, kendi geçmiş yaşantılarını çocuklarına dayatmamaları ve herhangi bir nedenden dolayı kendilerini yetersiz hissetmeleri durumunda devlet/uzman desteğine başvurmaları halinde çocuğun suça sürüklenmesinde önleyici bir etki yaratır" şeklinde özetlenebilecek görüş ifade ettikleri saptanmıştır. Bu sonuçların ortaya çıkmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

KG4: Çocuğun bir birey olarak ailede kabul görmesi, haklarına saygı gösterilmesi, doğru bir eğitim verilmesi, aile içi iletişimin sağlıklı ve güçlü olması, çocuğun suça sürüklenmesi ya da mağdur olması açısından risk faktörlerinden uzak tutulması, gerekli ilgi, sevgi ve şefkatin çocuğa verilmesi bu konuda alınması gereken önlemlerdendir.

KG5: Aile içerisinde kazanılan sosyal değerler ileride çocuğun sosyalleşmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu sebeple ailenin çocuğa nitelikli ve yeterli zaman ayırması çocuğun sosyalleşmesi, ahlak gelişimi, toplumsal normlara uyum sağlaması açısından önemli bir rol sağlar.

- EG1: Ailenin çocuğa nitelikli ve yeterli zaman ayırması çocuğun sosyalleşmesi, ahlak gelişimi, toplumsal normlara uyum sağlaması açısından önemli bir rol sağlar.
- EG2: İlk olarak çocuğun yetişme ortamında ailenin çocukla sağlıklı bir iletişim sağlaması gerekmektedir. Aile ortamının daha sıcak ve sevgi ile sağlanması sonucunda çocuk farklı taraflara bu ihtiyaçları karşılamak için yönelmeyecektir.
- EG3: Ebeveynlerin kendi çocukluklarında kalmamaları, yaşamın değişkenliğine ayak uydurmaları, çocuklarıyla iletişimi iyi kurarak sürekli ilgili olmaları, gerekiyorsa uzmanından eğitim alıp onları yetişkin bir birey olana değin sevgiyle büyütmelelerinin çok büyük oranda çocukları suç kavramından uzak tutacağı düşüncesindedir.
- EG4: Anne ve babalar çocuklarının her anına eşlik etmelidirler. Onlara zaman ayırmalı, onları dinlemeli, günlerinin nasıl geçtiğini sormalı, ona güvendiğini ve onun her zaman arkasında bir aile olarak var olduklarını, kendilerinden başka onu kimsenin karşılıksız sevemeyeceğini her defasında ona söylemelidirler. Çocuklarına her zaman güvenmeli ama temkinli olmalıdırlar. Çocuklarının nereye gittiğini, kimlerle arkadaşlık ettiğini, arkadaşlık ettiği kişilerin herhangi bir suç işleyip işlemediğini araştırmalı, çocuklarındaki kişisel ve psikolojik değişimleri sürekli izlemelidirler. Özellikle ergenlik dönemlerinde psikolojik yalnızlığa bürünen, asileşen çocuklarına daha alttan alan tavır sergileyip çocuğun değişen hal ve hareketlerini izlemelidirler.
- EG6: Aileler doğumdan başlayarak, çocuğa alınan oyuncak ve kitapların seçimlerine dikkat etmelidir. Sevgi bağının koptuğu yerlerde çocukların da aileden ve düzenden koptukları bilinmektedir. Aile çocukların kontrolünü baskı aracı olarak değil de onları koruyan kollayan bir şekilde yapmalıdırlar. Okul ve ders durumlarını takip etmesi ve gerekli motivasyonu verebilmelidir.

“Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve ‘5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’ Hakkındaki Farkındalığa Yönelik Bulgular:

Araştırmada katılımcıların “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve “5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu”na yönelik farkındalıkları hakkında veri toplamak için “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu hakkında bildikleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı görüşleri analiz edildiği zaman genel olarak katılımcıların söz konusu sözleşme ve kanun hakkında tatmin edici bir farkındalığa sahip oldukları saptanmıştır. KG5 ve EG1 katılımcılar birebir aynı yönde cevap belirttiği için verdikleri cevaplar dikkate alınmamıştır. Bunun yanında katılımcılardan KG2 bu soruya “Her ikisi hakkında da bilgim yok” yönünde görüş belirttiği saptanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” ve
“5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu” Hakkında Değerlendirmeler

Değerlendirmeler	Katılımcılar
Suçta sürüklenen çocuklar yararına düzenlenmiştir.	KG1, KG3, EG2, EG4, EG5
Çocukların hayata kazandırılması hedeflenmiştir.	KG1, KG4, EG7, EG4, EG5
Çocukların kazanımları yasal olarak güvence altına alınmıştır.	EG4, EG6, EG7
Çocuk suçluluğunu en aza indirmeyi hedeflemektedir.	KG1, KG3, EG4
Yeterli bilgiye sahip değilim.	KG2

KG1: ‘BM Çocuk Hakları Bildirisi’ 20 Kasım 1959 yılında Birleşmiş Milletler teşkilatı genel kurulunca kabul edilmiştir. Bu bildirden önce de Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi 1924 yılında kabul edilmiş olup, 20 Kasım 1989’da ‘Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ imzalanmıştır. ‘Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’, taraf devletlerin çocukların korunmasına dair alacakları önlemleri ve yapılması gereken yasal düzenlemeleri ele alan bir sözleşmedir. Sözleşmeye taraf devletler çocukların özel” ilgiye ve yardıma hakkı olduğunu ‘Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ne taraf olarak zaten kabul etmiş bulunmaktadırlar. ‘5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’ 2005 yılında kabul edilmiştir ve korunmaya ihtiyacı olan ya da suçta sürüklenen çocukların korunması ile ilgili esasları ve usulleri düzenlemektedir. Türkiye’de 18 yaşın altında olan herkes çocuk olarak kabul edilmektedir ve kanun çocuk koruma sistemini çocuğun yüksek yararına olacak şekilde düzenlemiştir. Çocukla ilgili koruyucu ve destekleyici tedbirler ‘İstanbul Çocuk Şube Müdürlüğü’nde çalışan psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimcilerin başucu kitabı niteliğindedir. Aynı şekilde birlikte çalıştığımız polisler de bu kanuna göre uygulamalarını düzenlemektedirler.

KG3: ‘Çocuk Koruma Kanunu ve Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde din-dil-ırk gözetmeksizin 18 yaş altı çocukların yüksek yararı göz önüne alınarak haklarının savunması ve suç işleme alışkanlıklarının en aza indirmek için tedbir ve önlem alınmasını amaçlamaktadır.

KG4: Çocuk hakları sözleşmesi her bireyin 18 yaşına kadar çocuk olarak kabul edildiği, her çocuğun eşit olarak kabul edilmesi, bu sözleşmeden yararlanması, eşit olarak muamele görmesi, hiçbir çocuk için ayırım yapılmaması, çocuğun yaşama, eğitim, sağlık gibi haklarının korunması, çocuğun yüksek yararının göz önünde bulundurulması gerektiğini anlatan Türkiye tarafından da imzalanıp taraf olunmuş bir sözleşmedir. ‘Çocuk Koruma Kanunu’ da bu sözleşme doğrultusunda iç hukukta yapılan bir düzenlenmeyle ülkemizde 2005 yılında kabul edilmiş bir kanundur. Bu kanunda da çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurulmaktadır.

- EG2: ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’ ve ‘Çocuk Koruma Kanunu’ çocukların yüksek yararının gözetildiği, çocuklar için en iyi olanın yapılması gerektiği ve çocuklarımızı koruyan kollayan çoğu ülkenin de tarafı olduğu bildirge ve kanunlardır.
- EG3: 1800’lü yıllara kadar çocuklar küçük bireyler olarak değerlendirilmiş hatta soylu aile bireyelerine çeşitli unvanlar ile sorumluklar bile verilmiştir. 20. yy’ın başlarından itibaren çocuk haklarının yetişkin haklarından farklı olarak algılanması gerektiği düşüncesi yaygınlaşmaya başlamış ve 20 Kasım 1989 yılında benimsenen Birleşmiş Milletler ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’ 2 Eylül 1990 yılında yürürlüğe girmiş, Türkiye de dahil olmak üzere 196 ülke taraf olmuştur. Sözleşmenin özünde 18 yaşını doldurmamış her insan çocuk olarak kabul edilerek dil, din, ırk ve renk ayrımı yapılmaksızın eşit haklara sahip olduğu vurgulanmış, taraf olan devletlerin kendi iç hukukunu bu kaidede düzenlenmesi, bu düzenlemeler yapılırken devletin vatandaşına sağladığı doğuştan kazanılan klasik haklar, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların tümünde çocuğun yüksek yararı gözetilerek yapılması vurgulanmıştır. Bu minval üzerine ülkemizde 2001 yılında 5395 sayılı ‘Çocuk Koruma Kanunu’ yürürlüğe girerek suçta sürüklenen ve suçun mağduru olan çocukların örselenmeden içinde bulunduğu durumdan minimum seviyede etkilenerek çıkmalarını sağlamak amacıyla düzenlemelere yer verilmiştir.
- EG4: ‘Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ ve 5395 sayılı ‘Çocuk Koruma Kanunu’ ile çocuğun yaşantısının ve gelişiminin sağlıklı ilerlemesi, kanuni haklarının korunması, kişisel yararının gözetilerek yetişkin bireylerden farklı olduğunu hissetmesi amaçlanmıştır. Yaşı küçük şahısların mağdur olarak ya da suçta karışan olarak bir olaya müdahil olduklarında yasal haklarının korunması, kendilerini daha rahat koşullarda daha iyi ifade edebilmelerinin sağlanması hedeflenmiştir.
- EG5: Birleşmiş Milletler ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin çocukları tüm dil ırk sınıf ve sosyal statü olmaksızın ayırım yapmadan değerlendiren bir yapısının olduğunu, 18 yaş altı herkesi çocuk olarak kabul ettiğini, dünyada birçok devletin bu sözleşmeye taraf olduğunu biliyorum. ‘5395 Sayılı Kanun’u iş hayatımızda en fazla karşılaştığımız kanun olması hasebiyle tam manası ile uyguladığımız için konuya tamamen vakıf olduğumu düşünüyorum. Amaç kapsam temel ilkler koruyucu ve destekleyici tedbirlerin hayata geçirilmesidir.
- EG6: Birleşmiş Milletler ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin; on sekiz yaş altı herkesi çocuk olarak kabul ettiğini, dünyada birçok devletin bu sözleşmeye taraf olduğunu ve dil, ırk, sınıf ve sosyal statü olmaksızın ayırım yapmadan değerlendiren bir yapısı vardır. ‘Çocuk Koruma Kanunu’ ise korunma ihtiyacı olan veya suçta sürüklenen çocukların korunması, haklarının güvence altına alınmasına ilişkin esasların düzenlendiği kanundur.
- EG7: ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde yer alan ilkeler ile alakalı dünya üzerindeki bütün çocukların din, dil, ırk, cinsiyet fark etmeksizin yaralanması, fiziksel

yada zihinsel engeli bulunan çocuk bireylerin her türlü ihtiyacının karşılanması, çocukların ne olursa olsun her durumda kurtarılması ya da korunması bakımından birinci sırada yer aldığı, çocuğun zararına olacak her türlü istismar, alıkoyma, zorbalığa karşı korunması gerektiğini biliyorum. '5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda ise korunmaya muhtaç ve suça sürüklenen çocukların korunması ve haklarına yönelik usul ve esaslar yer almaktadır.

Yukarıda verilen doğrudan alıntılar incelediğinde katılımcıların büyük ölçüde sözleşme ve kanun hakkında bilgi sahibi olduğu, bazı katılımcıların (EG3 ve KG1) hem sözleşme hem de kanun hakkında oldukça önemli bir farkındalığa sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tartışma

Çocuk suçluluğu dünyada çok uzun yıllardır yaşanan toplumsal bir olgu ve sorundur. Bundan dolayı çocukların suça sürüklenmesi ile ilgili gerekli araştırmalar yapmak ve bunu önlemeye yönelik konunun muhatapları ile temas haline geçerek yapılan çalışmalardan da ilham alarak neler yapılması gerektiği üzerine birtakım öneriler geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu önemine binaen İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünde görevli çeşitli pozisyon ve unvanlardaki personelle yapılan çalışmada çocukların suça sürüklenmesinde bireysel, çevresel ve ailesel faktörlerin etkili olduğu saptanmıştır. Bireysel faktörler “genetik ve nörokimyasal nedenler”, “kişilik gelişiminin sağlıklı tamamlanmaması”, “kendini kabul ettirme ve ispatlama arzusu” ve “suç işlemeye meyilli olmak” olarak tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç literatürde çocukların suça bulaşmasına sebep olan nedenlerle örtüşmektedir (Büllül ve Doğan, 2016).

Araştırmada “suça açık ortamların varlığı ve suça teşvik”, “sosyo-ekonomik ortam ve statünün olumsuz etkisi”, “akran-grup zorbalığının varlığı” ve “çocuğa yönelik yetersiz rehberlik” gibi faktörlerin çocukların suça bulaşmasında etkili olan en önemli nedenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç Akalın (2000) tarafından dile getirilen fikirlerle de örtüşmektedir. Çünkü Akalın (2000) olumsuz çevresel özellikler çocuğun suça bulaşmasına zemin hazırladığını ifade etmektedir.

Araştırmada “ailenin eğitim düzeyinin düşük olması”, “ailenin çocuk üzerindeki olumsuz rol model etkisi”, “ailenin sosyo-ekonomik koşulları” ve “aile içi yetersiz denetim, rehberlik ve ihmal durumu” nun çocuğun suça bulaşmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç konu ile ilgili bazı araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Arabacı, 2017; Bağış, 2019; Bright ve Jonson Reid, 2015). Çünkü Arabacı (2017) ailenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşulların, Bağış (2019)

ebeveynlerin çocuklara yönelik ilgi ve sevgi azlığının çocukların suça bulaşmasına neden olabileceğini vurgulamışlardır. Bright ve Jonson Reid (2015) yapmış oldukları araştırmada çocukların suça karışmasında ailenin olumsuz rol model olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada katılımcıların çocukların suça bulaşmasını önlemek amacıyla icra edilen yasal düzenleme ve ilgili mevzuat önlemlerini yeterli gördüklerini fakat bazı iyileştirilmesi gereken boyutların olduğunu düşündükleri görüşü saptanmıştır. Bu kapsamda katılımcıların özellikle suça bulaşan ve suça bulaşma oranı yüksek çocuklar ve ailelerinin yasal düzenlemelere (tutuksuz yargılanma ve adli kontrol gibi) ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğunu bu nedenle söz konusu çocuklar ve ailelere konu ile ilgili yeterli bilginin verilmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmada katılımcıların çocukları suça iten nedenleri ortadan kaldırmada en önemli görevin ailede olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Bu çerçevede ebeveynlerin çocuklarla kuracakları saygı temelli iyi iletişimin, çocukları ve onların geleceğini önemsemelerinin, çocuklar ile yakından ilgilenmelerinin çocukların suça sürüklenmesini önleyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç Çelik ve Efe (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ulaşılan sonuç ile örtüşmektedir. Çünkü adı geçen araştırmacılar da ailelerin yeterince ilgilenemediği çocukların suça sürüklenmelerinin kolaylaşacağını ifade etmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ekseninde gerçekleştirilen tartışmanın genel bir sonucu olarak, bireysel özelliklerin yanında ailevi sebepler, içinde yaşanılan sosyal çevrenin genel özellikleri ve söz konusu sosyal çevre içinde yer alan bazı bireylerin nitelikleri olumsuz rol model olarak çocukların suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır. Ayrıca sadece yasal düzenlemelerle çocukları suça iten nedenleri ortadan kaldırmak mümkün görünmemektedir. Bu nedenle çocukların suça sürüklenmesini önlemek amacıyla gerçekleştirilecek faaliyetlerin çocukların hayatını kapsayan bütün boyutları içerecek şekilde planlanıp icra edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda suça sürüklenen bir çocuğun, sosyal ve ekonomik hayata geçişini kolaylaştıracak, sahip olduğu hakların farkına varması ve bu hakları kullanması konusunda çocuğa gerekli desteği sunmak, kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlere katılımını teşvik etmek ve sağlamak amacıyla merkezi ve yerel idare ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ve dayanışma içinde gerçekleştireceği projelere ihtiyaç duyulduğunu belirtmek gerekir. Bunun yanında Çocuk Şubede görevli personele suça itilen çocuklarla ilgili hizmet içi eğitimlere

ağırlık verilmesi gerekmektedir. Böylece personelin kendi faaliyet alanları ile ilgili güncel gelişmelere yönelik farkındalık düzeyleri yükseltilebilir, görev alanlarına yönelik yetkinlikleri artırılabilir. Çünkü araştırmada bu tür eğitimlerin olumlu neticelerinin olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Katılımcıların yapmış oldukları görüş ve değerlendirmeler kendi aralarında değerlendirildiğinde polis memuru kadrosunda görevli personel psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcisi kadrosundaki personele nazaran çocukların adli olaylardaki verdikleri tepkileri daha kesin ve sonuca yönelik ifadelerle belirtmekte ve bu personelin çocukların adli süreçle ilgili takındıkları tavırlar ile ilgili ön değerlendirme yapabildikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun oluşmasında polis memurlarının olaylara ilk intikal eden unsurlar olması, ayrıca çocukların ifade alma sürecinde bizzat bulunması gibi nedenlerin etkili olduğunu belirtmekte yarar vardır. Buna karşılık ise psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcisi kadrosundaki personelin de çocuk davranışlarını teorik açıdan anlamlandırmaları ve nedenleri hakkında net ifadeler kullanmalarında polis memurlarına nazaran davranış bilimine yönelik fakülte/lisans sürecinde almış oldukları eğitimin etkili olduğunu belirtmek mümkündür.

Bundan sonraki aşamada suça sürüklenen çocukların suç esnasındaki davranışları ve çocuğun geçmişi ile kurabildiği bağ ile alakalı olarak hem anket hem de gözlem ve tespiti dayalı araştırmalar yapılabilir. Bu sayede suça sürüklenen çocuğun iç dünyası hakkında kendi yorum ve davranışından hareketle bazı çözümlenelerde bulunmak mümkün olacaktır.

Hakan Öngören

Ahmet Katılmış

Kaynakça

- Akalın, N. (2000). Çocukun suça itilmesinde toplumsallaşma öğelerinin etkisi. M. R. Şirin ve S. Usta Sayta (Haz). 1. İstanbul çocuk kurultayı bildiriler kitabı (1. baskı) (s. 524-533). İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları.
- Arabacı, L. B. ve Taş, G. (2017). Çocuklarda Suça Sürükleyen Faktörler, Ruhsal Problemler ve Hemşirelik Bakımı. Cilt: 8 (2), ss:110-117, İzmir: Psikiyatri Hemşireliği Dergisi.
- Bağış, R. C. (2019). Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler: Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi: Humanitas, sayı: 7 (14): 203-22, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/889380> adresinden edinilmiştir, (08.10.2020).
- Bradley, K. (2008). Juvenile Delinquency and the Evolution of the British Juvenile Courts. c.1900-1950", University of Kent, <https://www.history.ac.uk/ihr/Focus/welfare/articles/bradley.html> adresinden edinilmiştir, (02.04.2020).
- Öter, A. (2018). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği). 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 7 (21), 739-769.
- Bridges, B. K. M. (1927). Factors Contributing to Juvenile Delinquency. Journal of Criminal Law and Criminology, <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2038&context=jclc> adresinden edinilmiştir, (05.10.2020).
- Bright C. L. ve Jonson-Reid M. 2015. Multiple Service System Involvement and Later Offending Behavior: Implications for Prevention and Early Intervention. Am J Public Health; 105: 1358-1364, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4458173/>, adresinden edinilmiştir, (07.10.2020).
- Bülbül, S. ve Doğan, S. (2016). Suça sürüklenen çocukların durumu ve çözüm önerileri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi; 59: 31-36, http://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_1529.pdf adresinden edinilmiştir, (05.10.2020).
- Çelik, E. ve Efe. A. (2018). Çocukların Suça Sürüklenmesinin Önlenmesinde Aile Kurumu ve Dinin Önemi. C.23, S.4, s.1425-1432, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.
- Çilingir, A. (2017). İletişim Alanında İçerik Analizi Yöntemi Kullanılarak Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri Üzerine Bir İnceleme. Cilt (Volume): 5, Sayı (Number): 1, (148-160), Kayseri: Erciyes İletişim Dergisi.
- Copur, E. Ö., Uluşadimir, N., Balsak, H. (2015). Çocuk ve Suç. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale", ss: 120-125, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.
- Dijk, M. V., Kleemans, E., Eichelsheim, V. (2019). Children of Organized Crime Offenders: Like Father, Like Child? An Explorative and Qualitative Study Into Mechanisms of Intergenerational (Dis)Continuity in Organized Crime Families. Faculty of Law, Department of Criminal Law and Criminology, VU University Amsterdam, Published online: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-018-9381-6> adresinden edinilmiştir, (07.10.2020).
- İslamoğlu, G. (2017). Çocuk Suçluluğunun Sosyolojik Olarak İncelemesi: İstanbul /Gaziosmanpaşa Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Kalvin, C. B. ve Bierman, K. L. (2017). Child and Adolescent Risk Factors that Differentially Predict Violent versus Nonviolent Crime. HHS Public Access, The Pennsylvania State University, 43(6): 568-577. doi:10.1002/ab.21715. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5640463/pdf/nihms878476.pdf> adresinden edinilmiştir, (07.10.2020).
- Öter A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

- Öter A. (2018). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği). Araştırma Makalesi, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt 7, Sayı 21, ss: 739-769.
- Sulan, Ö. N. (2013). Sosyolojik Açıdan Suçlu Çocuklara Özel Yargılama Usulleri ve Çocuk Suçları: "Gülşehir Örneği. Nevşehir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- World Health Organization. (2019). <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, B. (2015). İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları. B. Yıldırım (Der.). İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle (s. 105-155), Konya: Literatürk Akademia.
- Fişek A.G., Cuciner C.U. ve Akpınar T. (2008). Çocuk Suçluluğu'nda Öncü Çalışmalar ve İki Doktora Tezi (Dr. Hicri Fişek ve Dr. Naci Şensoy)". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 57 (2): 6-18.